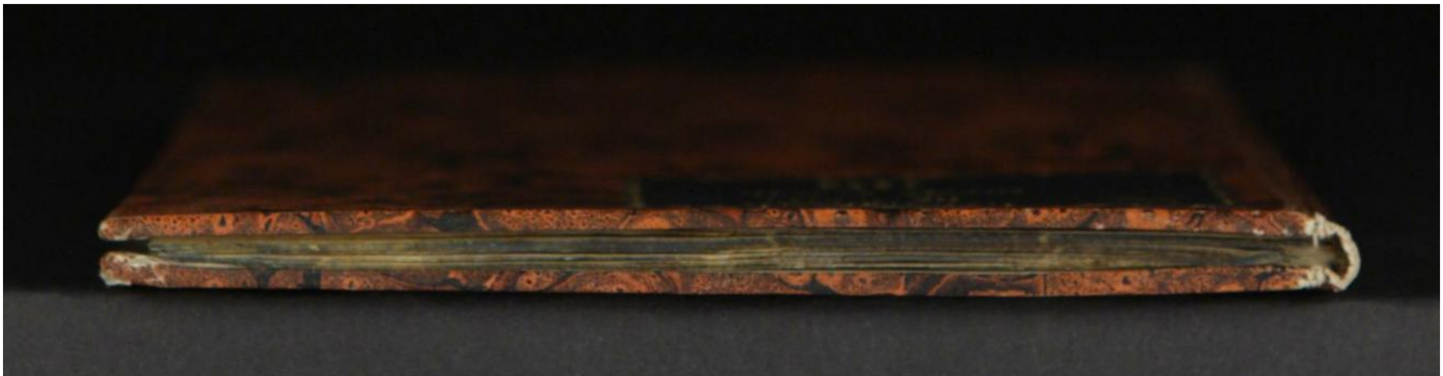
WIMMANNI
navigatio
maris arctoi.
1573

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

32.5. DA Box
8° (LN bis 66)
ex. 2

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

NAVIGATIONIS MARIS ARCTOI, ID eſt, Balthici, & ſinus Codani, deſcriptio.

PER NICOLAVM VVIMMANNVM.

BASILEAE.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

REVERENDO ATQVE CLARISSIMO VIRO, DOmino Alexandro à Cicignou, Abbati commendatario in Vueiller Bettnach, I. V. Doctori, ac Illuſtriſſ. ducis Lotharingiæ Conſiliario, Nicolaus Vuimmannus S. P. D.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

HUmaniſsimè fecit, ac literis noſtris nõ indignũ, D. Ioannes Stratius, quòd iamiam abiturus, tam familiariter tuæ Amplitudini me cõmendare voluerit, Vir clariſsime: quod quidem officij genus, naturali quodam ſed ſubruſtico pudore abſterritus, etſi ab eo viro, cuius mihi beneuolentiam aliquot modò cõgreſſibus, nullis officijs meis intercedentibus, conciliaueram, petere nõ auſus fuiſſem: tamen quoniã vltrò, quod ſe decuit, præſtitit, accidit mihi quidem eius in hoc genere beneficij diligentia longè iucundiſſima gratiſſimaq;. At verò multò gratior accidit, quòd antea pro ſua facundia, ore planè ro

tundo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

tundo, tuas virtutes, ſingularem humani
tatem atq; eruditionẽ mihi deprædicaſſet:
ac prorſum me ille ab ore ſuo ſuſpenderat,
cùm multa de generis nobilitate, deq́; cla-
riſsimo patre tuo, eiusq́; dignitate atq; au-
toritate apud ſummos Principes, de præ-
claris item erga rempub. meritis, atq; he-
roicis facinoribus, multa mihi retuliſſet.
Cuius quidem viri iudicium atq; pieta-
tem, & in ea re potiſsimũ, laudandã atq;
magnifaciendam eſſe cenſeo, quòd te filiũ
maturè ad animi capeſſendum cultum,
ad præclariſsimarũ rerũ captandam co-
gnitionẽ, deniq; ad linguæ parandam fa-
cultatem, ad florentiſsimas nunc Galliæ,
nunc Italiæ Academias ablegare volue-
rit. Ex quibus quidem ea nimirũ animi
ornamenta tui, tecũ ſubinde in patriam
reportaſti, vt & pietas paterna in te opti-
mè collocata videretur, & dignus tu habe
reris, qui etiamnum iuuenis, ad ſplendi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

dam eccleſiaſticam dignitatem accipiendam accederes, ac fieres à cõſilijs Illuſtriſſimi Principis Lotharingiæ. Habebis igitur tu quidem & ingenij & pietatis, cùm in ritè curandis Cœnobij tui rebus, tum in prophanis & aulicis negocijs ſapienter ad miniſtrandis, exercendæ vberem materiam, atq; copioſam veluti ſegetem. Atq; hoc non eò ſcribo, vt tuæ modeſtiæ palpum obtrudam, cùm ab aſſentationis vitio me natura ſemper abhorruiſſe ſciam: ſed quoniam ex Stratij ſermone iſta omnia bona tibi ex animo gratulor, nõ poteram ad te ſcribens hæc nõ obiter cõmemorare, vt intelligeres te ad res maximas natum eſſe, eoq́; non in eodem gradu conſiſtere, ſed ad propoſitũ fortunæ adhuc ſplendidioris faſtigium ſumma animi contentione te eluctari debere, cùm te non lateat, quantam expectationem omnium bonorum hominum ſuſtineas. Vt autem prolixius &

Deum & homines demerearis, præclariſſimè fecerit tua Amplitudo, ſi, quemadmodum etiam officij iſtius ratio exigit, tua autoritate & beneficentia, & literarum cultores, & ſtudia doctrinæ elegantioris, ornes atq; prouehas: quo quidem bene merendi ſtudio, nominis tui ad ſeram vſq; poſteritatē celebrem memoriā tranſmittere potiſſimum poteris. Quod ad me attinet, habebis tu quidem me poſthac & virtutū tuarum ſedulum admiratorem, ac præclarorū factorum candidum buccinatorem. Porrò cùm propter Stratij noſtri cōmendationem, tum propter naturæ tuæ facilitatem, adeoq́; literas noſtras, nihil addubito, quin in poſterū in eo hominum numero Nicolaū ſis habiturus, quibus optimè tu quidem conſultum eſſe cupias. Ut autem extaret publicū aliquod meæ erga tuam Amplitudinem & obſeruantiæ & amoris teſtimonium, atq; bene

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

uolentiæ futuræ inter nos quaſi ſymbolū, tibi dedicare volui marinæ meæ nauigationis qualemcunq; deſcriptionem: quod munuſculum quia ab animo proficiſcitur tui amantiſſimo obſeruantiſſimoq́;, æqui boniq́; cōſules. Scriptum eſt tumultuariū, minusq́; fortaſſis elaboratum, ſed quod tibi abſentis mei memoriam ſubinde in animo refricare poſſit. Iamq́; viue & vale optimè, Clariſſime vir, & me mutuò ama.

Spiræ, anno M. D. L. xxiij.
menſis Aprilis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

DESCRIPTIO NAVIGATIONIS MARIS ARCTOI, ID EST, BALTHICI, & ſinus Codani,

PER NICOLAVM VVIMMANNVM.

CVM igitur nauim eſſem nactus frumentariam, XIIII primū die, relicto à tergo Dantiſco nobili emporio (quò ſcilicet diuerſæ & maris & terrarum opes importatæ, facili cōmercio miſcentur permutanturq́;) ſecundo Viſtulæ alueo ſic lentè deferimur, ac ducentas circiter onerarias naues plenis velis aduerſo flumine aſcendentes mox obuias habuimus. Hæ ex more effuſum teſtabantur gaudiū, ſibi gratulātes, quòd ex maris periculis tandem ereptæ, ad portum diu ſperatum iamiam eſſent appulſuræ. Tormentorum igitur tonitru, tubarum clangore, ſublato deniq; crebro celeumate, omnia circùm loca ſurda reddebāt nautæ. Tum ego ſuſpirare, ac eandem nobis breui futurā fortunam exoptare. Iamq́; perſoluto in arce vecti-

gali, vallum ſtringimus, ac ex anguſtia loci eluctati, Mundámque egreßi (quod loci eius nomen eſt) bonis auibus cõmittimus nos mari Balthico, quem alij ſinum Codanũ nuncupare maluerunt. Nam ſiniſtrum Viſtulæ oſtium illic ſe in Oceanum exonerat. Tum puſillum progreßi, ac numinis fauorẽ oratione & cantu precati, ſubitóq́ʒ ſequundũ ventum nacti, in altum vela damus: iamq́ʒ ab helciarijs funibus de ſummo malo demißis, ſcapha in nauim attrahitur, explicantur funes, ac cætera nauis armamenta expediuntur. Erat autem nauis Roſtokiana, vt non vaſta nimis, ita cætera probè firmata, et, ut dixi, σιταγωγὸς, tota pice intus ex more vncta: qua fit, vt naues minus ſitũ cõtrahant, & carinæ minus ſint obnoxiæ teredini, non facilè rimas agãt, ſed ferant melius ætatem, ac ad multam vetuſtatem perueniant. Quin & intus quoqʒ pix liquida nauigijs allinitur penicillo: qua materia ſenſim ſeſe ſpiſſante coagmentanteq́ʒ, omnis liquor excluditur, tabulæq́ʒ firmißimè velut coaleſcũt. Obſarciunt & trabium iuncturas & aſſerum coagmenta, ſtupa, vt minus diſcuneentur. Erant & in naui noſtra, quæ quidem non prorſus erat emphracta, cõmodæ cõcamerationes & lo-

cula-

culamenta. Malus robuſtus, ex enodi & procera abiete fabrefactus. Sed deſino nauim eiusq; ſupellectilẽ deſcribere, nauigationẽ delineare profeſſus, redeoq; vnde in hoc diuerticulũ digreſſus ſum. Cùm igitur paratis omnib. rebus, ac ferentibus ventis læti nauigare cœpiſſemus, ad dextrã quidẽ linquimus Neringam, terrã arenoſam, ac à flante tot perpetuos annos, vt accepimus, perpetuo Aquilone aggeſtam, Prutenicaq; littora crebris ambagibus ſinuata. Vbi & Succinũ legitur, de quo adeò nuper libellũ conſcripſi ad reuerendiſsimũ Archiepiſcopũ & Electorẽ Moguntinum. Vlterius Germau eſt, vbi priſca gentis ſuperſtitione homines adhuc æneos ſerpentes, & atrum hircum nocturnis clàm congreſsibus colunt. Inde Curlandia, & longius Liuonia inter Arctum & Orientẽ eouſq; excurrit, donec terris ſe incuruantibus, gremium efficitur, ipſaq; Liuonia Suetiæ regno cõmittitur, vbi finis Balthici maris eſt. Ad ſiniſtram peninſula quædam ſe nobis offert, cui nomen Heile. Tum vaſto tractu in occiduã plagam refugientibus littoribus, Caſſubios, Pomeranos, Mechelburgẽſes, inde Lubecenſes longè relinquimus: quà ſe inflectit iam terra, factoq; ſinu prolixè in arctum abit, efficitq; im-

menſo prominēte tergo Cherſoneſum Cimbricā. Sed reſilio. Progredientib. dextra ſe nobis offert Bornholdia Lubecenſium inſula. Inde Falſtorbodia occurrit: quo loco cùm vberrima frequentiſsimaq́; ſit halecis piſcatura, cùm illac præterlegeremus, immenſam meretricum colluuiem ex omnibus circùm regionibus eò ſtatis tēporibus confluere ſolere cognoui, quæ quæſtum corporis exercentes, tota nauigiola ex eo piſcis genere onerant, ac velut opimis ſpolijs auctæ, cum marinis mercibus ad ſua quæq; loca reuertuntur. At verò ne prorſus impunè illis abire liceat, ſingulæ regi Danorum florenum pendere coguntur, egregium, per Venerem, vectigal. E regione eius loci longè emicant montes cretaceis rupibus iucundè albicantes. viſi mihi primū erant, ob ſolis radios conniuentibus oculis, ſerenæ nubes. Abhinc qua parte Balthicum ſe in fretum ſtringit, loca alibi vadoſa vndoſaq;, Coppenhagia cernitur, regia ſedes atq; metropolis regni Daniæ, ciuitas & rei bellicæ gloria, & frequentia portus, deniq; ſtudio literarum percelebris. Huic ad dextrā ſeſe opponit Nellembogia, tam fertili agro ſita, vt eius vbertate illecti multi externi homines, arma in ea loca hoſtilia intulerint. Sic medij

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

cùm aliquandiu Daniæ ſtrictum aramus, prudenter interim atq; ſolicitè fundi altitudinē ſcrutantes (incolæ Sunt appellant) apparent nobis duo oppidula, adiunctis validiſsimis arcibus ab aduerſa parte, interfluo mari ſe inuicē aſpectantibus. Idq; adeò clauſtrum eſt maris Danici, quà nemo nauibus præterierit, ſi rex obſiſtat. Tempore enim graſſantis belli, ex illis munimentis ita vtrinq; tormentorū moles eiaculantur, claßisq; procincta minaciter excubat, vt non liceat cuiquā illac nauigia agere, quin mox crebris tranſfoſſa ictibus mergantur. Atq; eò loci pendendū vectigal, ac merces profiteri neceſſum eſt Dano Regi. Siniſtro oppido Helſchenor, dextro Helſchemburgo barbara lingua nomen eſt. hîc pridie eius diei Principem Miſniæ Auguſtum, cum vxore & ſocero Rege delicias quaſdam quæſiſſe cognouimus. Neq; verò inde longo interuallo diſsitum locum, ubi Rex Chriſtiernus commoratur, didicimus. Hinc recepta rurſus in onerariam ſcapha, leniterq; adſpirante vento enauigantibus, ac in latius æquor iam effuſis, relictis freti eius paulatim velut faucibus quibuſdam, dexter nobis Koll, niſi animus me fallit, inſularis mons ſaxeus molliter ſe faſtigians adeò incre-

dibili

dibili altitudine in cœlũ aſſurgit, vt ex eius editiſsimis iugis longè circùm in Noruegiam, Daciam, Suetiam atq; Scotiam pateat proſpectus. Hàc nemo, qui antea eadem loca nõ nauigarit, cõmodè præteruehitur, niſi mulcta pecuniaria ludicrum quoddam ſui ſpectaculum redimat. Negantibus enim certam pecuniã, facies piceo atramento deformatur. Eſt & alicui recitanda neſcio qualis confeſsio, ac malo alligatis toleranda ſunt verbera. Huic autem legi etiam principes viros obnoxios eſſe aiebant. Cæterùm Seuo inditũ eſt nomen ei monti, qui iugis ſubinde nũc perpetuis, nunc velut interciſis, in Arctica illa regna vaſto tractu excurrit. Vnde quemadmodum Noruegia continuis ferè rupibus latè deſerta, aſpera atque inuia ſaxis eſt, ita vniuerſa penè Dacia aquis ceu canalibus interfluentibus diffinditur. Sic hæc nauigationis noſtræ pars prior. Atq; hactenus adeò ſecundis ventis vſi ſumus, vt diebus tribus, totidemq; noctibus, velifico curſu, hoc quicquid eſt itineris emenſi ſimus.

Enauigata Dacia, mutata omnino maris facie, acerrimeq; obluctantibus ventis, quod reliquum erat velificationis laborioſiſsimè vt plurimum peregimus: vt verum ſit quod ſcribunt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

cùm alibi, tum vel maximè fortunæ volubilitatem in Oceano eſſe extimendam: ac nunquam barbarū illud elementū maiora præſentioraq́ pericula portendit, quàm cùm ſedatius iam atque tranquillius nauigãtibus inſidioſe velut adblanditur. Nam cùm ſecūdi euanuiſſent venti, Oceano paulatim ita tranquillato, vt nauis eodem penè loci prorſus conſiſteret, viſus eſt nobis cetus, pari ferè cum naui longitudine, futuræ mox ſæuiſsimæ tempeſtatis certus nuncius: ac interim delphini (ita enim eos piſces appellabant) mira ſalacitate in ſummis aquis colludebant, pinnas modò & branchias velut brachia extra vndas iactantes: non ſecus ac ſi radicitus euulſa arbor, ſecūdo feratur flumine, ramis nunc extantibus, nunc alternis ſeſe mergentibus. Hæc portenta cùm mihi expoſuiſſent nautæ, ſubijt mihi in mētem apologus ille de ficubus, ruſtico, atq; maris inſidioſa temperie. Mox enim vaſtum illud pelagus, ſubitò exorto Aquilone, ita miſcetur horribilibus vndis, vt quam voluptatē ex eius tranquillitate modò ceperamus, eam cōfeſtim in ſummam triſtitiam conuerterit rerum omnium tremendus aſpectus. Atque ea quidem grauiſsima tempeſtas, quæ, vt dixi, quinos continentes dies

noctesq́ furioſe debacchata eſt, cõtractis iam omnibus velis, quàm feroces iſtorũ hominũ animos repreſsit? quàm docuit blaſphemos antea, orare iam auxilium à Deo? coëgit ſupinas in cœlum expandere palmas, erigere oſcitantia atque ſtertentia pectora? iamq́ alios aliјs remittere iniurias, condonare noxas, ac offenſo noſtris errati bus numini, peccata confiteri compulit. Tum verum eſſe cõperiebam, quòd Pomponius hoc mare acre appellat, id eſt, nauigantibus infeſtum, ac crebris naufragiјs penè infame. Cùm autem inſanis fluctibus horribili fragore immurmurantib. vndarum impetu ita quaſſaretur infelix nauis, obliquè eam abripiẽtibus ventis, vt planè de nobis actum eſſe videri tum potuiſſet, mercede cõducere cogebar, qui nunc manu prehenſum deduceret, nunc titubantẽ reſti tranſtris alligaret, ne ſcilicet ſubinde conciderem ſurgendi neſcius. Poſtrema nocte cùm vis tempeſtatis furioſæ longè aliò ad dextram, quàm inſtitutus nobis poſtulabat curſus, inclementiſsimè nos abieciſſet, apparent ad lunæ ſplendorem nobis infames Noruegiæ ſcopuli, quos vulgò ſimilitudine quadam, Pater noſter appellabant, ob alternantes angulosorum receſſuum vices. Nam ſunt iјs locis, apud

Pater noster Norvagiorum.

quæ naufragis nõ facilè euadere licet, vaſtè in altum proiecta promontoria, intra quæ crebri ſinus longè recedunt, vndoſi atq; importuoſi plerunq;. Proinde cùm ita impelleremur, quocunq; ventorũ tumultuantium rabies nos rapiebat exagitabatq; (nam pelagus valde atrox & feruẽs adeò exæſtuabat, vt dixiſſes vniuerſum illud ex imo fundo in ſpumã reſolutũ eſſe) præſentẽ iam inſtare interitũ aiebant, monentes vt diuinæ miſericordiæ me cõmendarem. Nam niſi propitius nos mox reſpiceret Chriſtus, mutaretq; ventos, fore vt poſt duas horas nauis impetu ad ſcopulos adacta atq; alliſa, fruſtulatim cõminueretur: nos autẽ mox eſcam Balenarũ futuros. Tum verò illud mihi occinebã poëtæ: *Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.* Tum mihi ſubit in mentem, quod Imperator quidam dicere ſolitus erat: graui ſemper pœnitudine ductum ſe, quoties mari iter feciſſet, quò pedeſtri via cõcedere licuerat. Ac illud occurrebat fluctuanti animo, eos qui Oceanũ nauigant, iuxta philoſophi ſententiã, nihil quidem à mortuis differre. Quin tacitus atq; gemebundus mecũ cogitabam græcum prouerbiũ, γυνή, πῦρ, θάλασσα, κακὰ τρία. acriterq; mecũ expoſtulabã, χερσαῖος ὢν μήποτε θαλάτ-

Tria mala.

πος γαίου. Verũ hæc omnia nequicquã agitabantur in animo, cùm vnicũ iam hoc refugium, & quaſi ſacra anchora reliqua eſſet, vt ſuccideren tur mali (id quod in extremis modò periculis fieri ſolet) ac facerent iacturã nautæ. Neq; in illis locis nauigia anchoris defixis infrenare licet, exuperante maris altitudine omnẽ humanam induſtriam. Ibi igitur mihi diu adamatæ cultæq; Muſæ perituræ fuiſſent: etſi ſatius fuiſſet rei quàm vitæ iacturã facere, ſi ſic Deo viſum foret. Sed ecce cùm diu cæcis tẽpeſtatibus miſerè iactati eſſemus, quaſi Deus preces, lachrymas & gemitus extremè iam laborantiũ eſſet miſeratus, ſubitò ſeſe remittunt venti & mutantur. Haud mora, tum nauigium inflecti, expandi rurſus vela, nos verò præter omnem ſpem animũ iam recolligere, gratias agere Deo, ac poſitis in ſolo genubus, polliceri vitæ emendationẽ noſtræ, iamq́; tandẽ læti cœptum rurſus perſequi curſum, valedictis Noruegiæ cautibus. Porrò frequẽter illis diebus funerarias ſcalas magna cum feſtinatione, feliũ more, ſcandũt alij, ac de ſpecula ſummi mali longius proſpicientes, ſuperant maris cõuexa. Etſi autẽ multis diebus nulla adhuc appareret tellus tamen beneficio Cõpaßi, quẽ vulgò marinũ vo-

cant, vias in medijs vndis explorant, ac à vagis periculis ſeſe vindicant. Pyxidecula eſt vitro obtecta, interius chartacea rotula volubilis, tenui paxillo incumbens, ad virtutē agitantis Magnetis (quē lapidem prorſus ſtupendū, nos alibi deſcripſimus) quo chalybs ſubter mediū orbiculū excurrens in altera parte illitus eſt, ita ſe verſat, vt naucleri inde & mundi duos cardines, quaq; ſit nauis dirigenda, cognoſcant. Cæterū ex violenta illa nauigij agitatione, auræ inſolentia, & tetro maris odore, in eam ægritudinem famulus meus incidit, quā marinā uocant. Hæc eſt vehemens nauſea, & diutina capitis vertigo: qua fit, vt iandiu nō liceat quicquā vel edere vel bibere, ſed quicquid vſpiam imo ſtomacho latitat, vnà cum felle euomere neceſſum ſit. Miraculi autē inſtar reputāt, ſi cui primū Oceanū tentanti, immuni ab hoc malo eſſe detur. Proinde non ſolùm vehementer admirari fæx illa hominū, ſed etiā innata quadā malitia acriter indignari ſolebat, quòd ſingulari Dei dono firmus atq; incolumis perſiſterem. Nam arbitror atrociter illos nobiſcum acturos fuiſſe, fortaßis prædæ cupiditate illectos, ſi eodem malo & ipſe correptus fuiſſem: præter nauticos enim iſtos homines, me & famu

Nauſea marina.

Niſus inedia confectus.

lum, nemo in ea naui erat. Cæterū ad hūc modū exinanito ſtomacho, ac corpore exhauſto, redit tandē appetitus edendi, atq; ingens eſuries et voracitas ſequitur, donec rurſus priſtinæ cōfirmentur vires, ac ſtomachus robur ſuum collegerit. Illud autem memoratu dignū accidit eo tempore, vt intelligas quanto maris ſpacio à circūiacentibus vndiq; terrarū oris eſſemus ſemoti. In vaſtiſsimo Oceano (cuius profunditas ſæpe omnē funiculi, cui bolis annexa hæret, lōgitudinē exuperabat) cùm in medio pelago ſic volatici fluctuaremus, accidit vt niſus ventorū violentia et errore eò locorū vſq; delatus eſſet, vt quoquo verſum tenderet, reditum ad littora deſperaret. Diutina igitur cùm inedia cōfectus, tum longo defeſſus volatu, vt pluſculum tamen vitæ ſibi lucrifaceret redimeretq;, infelix ſummo inſedit malo, ac interea, miſerè exagitante ventris rabie, vndiq; prædam captat, conſpectisq; in naui auiculis, celeri lapſu ſe præcipitem dedit: verùm prehenſa vnguibus vtraq; cauea, fruſtratus rurſus auolans, vix ægrū corpuſculū in ſublime traxit. At ſequenti nocte intempeſta, cùm fortè in proram per foramen ſeſe immiſiſſet, prodente luna captus eſt, ac deinde auida vorandi ingluuie

velut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

velut ſuffocatus perijt. Quin & columbæ & hi
rundines eodem caſu huc delatæ, vt paululū in
malis acquieuiſſent, mox in nauim decidêre exa
nimatæ: vt intelligamus, miſerrimū quiddā eſſe
fame perire. Verùm vt redeam vnde excidi, ad
dextrā longè iam Noruegiam, deinde Scotiam,
ad ſiniſtrā verò Onholdiam, Schagiā, & Vtlan
diam, loca infeſta nauigijs, linquimus. Atq; ha-
ctenus immani velut brachio ſe extendit Cher-
ſoneſus Cimbrica: & quemadmodum perpetuo
tractu in ſinum Codanū excurrens vaſtè promi
net, ita ſe rurſus retrahit, ac vniuerſa penè ab O-
ceano ambitur. Illud autē ſcitum eſt, quòd nau-
tæ demiſſa ſubinde in profundū bolide, cùm nu-
ſpiam in proſpectu terra nobis redderetur, certo
argumento deprehendebant, ad quā regionē pro
pius eſſemus delapſi, inhærente vnctæ ſeuo boli-
di terra, ex cuius colore maritimorū locorū no-
tionem captabant iſti: ſicq; edocti, certius & ſe-
curius inſtituere & mutare curſum nouerant.
Iamq; adeò ad leuam paulatim obliquandū erat
nauigiū Hollandiā verſus, quò nobis inſtitutus
erat curſus: quem quidem ipſum vel ex Liuonia,
vel Boruſſia tenentibus, ingentia ſunt facienda
diſpendia, tantæq; circū vniuerſam penè Cherſo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

neſum euincẽdæ ambages, vt nauis gubernator poſtea aſſeuerare nõ dubitaret, totam pyxidecu-lam circũlegiſſe nos: quod ijs accidit nimirũ, qui quo loco olim bimaris illa Corinthus fuit, à ſini-ſtro Iſthmi latere, circũnauigata Pelopõneſo, ad dextrã eiuſdem partẽ contenderent. Nam intra Lubecam & Hamburgũ nõ ita ingens ſpacium interiacet. Sed ea foſſa (Græci ferè τὰς διώρυγας nominant) quæ induſtria hominum facta eſt, nõ admittit grandiora nauigia, & onerarijs naui-bus ſubuehẽdis impar eſt. Verũ ad inſtitutũ. Tria quidem in ea Oceani parte animaduertebã. Et maris aquam eſſe acrioris iam ſalſedinis quàm in oriẽtali Oceano. Vnde cùm pridie vela eſſent ex more ea aqua aſperſa, vt minus tranſmitterent auram, coquente deinde ſole, & ſiccatis rurſus carbaſis, farinæ inſtar in nauis tabulatũ rorans decideret ſalſuginea aſpergo. Suſtuli ego hiſce manibus tenues ſalis micas, ac ori admotis, mate-riæ eius efficaciam probaui. Deinde, ob immen-ſam æquoris vaſtitatem, procellas, etſi mole & cumulo aquarum ſuperent, tamen nauigijs eſſe minus periculoſas, quòd lentius ſe ſinuent, ma-gnorum ſerpentũ inſtar, ac laxiori intercapedi-ne inuicẽ ſequentes, tollant ſe ſenſim in altũ, ve-

Tria ſingularia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

*lut nauibus onerarijs ſeſe accōmodantes magis,
quàm alibi fit, vbi fluctus marini ſtrictius ſic ſe
runtur alij ab alijs, vt maius negocium faceſſant
nauigantib. Sunt enim procellæ maris nihil ferè
aliud nauigijs, quàm itinerū terreſtriū frequen-
tes ſalebræ vehiculis. Poſtremò iam, Euripū in
occiduo mari magna vi vltro citroq́; ſtatis horis
rapi, occulta quadam naturæ ratione alternanti
bus atq; recidiuè labentibus vndis. Neq; autem
ſimplicia pericula à tempeſtatibus nobis timēda
erant, ſed etiam à Scoto ingens nobis metus im-
pendebat. Nam cùm hic Cæſaris deuotus iam ſit
hoſtis, excurrit in Oceanū, piraticam exercens,
ac eas inſidioſe etiam intercipiens naues, quæ a-
liunde in Cæſaris regiones frumenta aliasq́; mer-
ces importare parant. Ac nō ſecus accidit ijs, qui
in Scotiam nauigantes, in Hollandos vicinosq́;
imprudentes incidunt: quod adeò, quemadmo-
dum poſtea referam, his oculis mox cōſpexi. At
verò atrocius agitur cum Scoto & Hollando, ſi
in hoſtiles manus alterutrius inciderit. Nam nō
ſolùm naues captiuæ abducuntur, ac omnia diri
piuntur, verū poſt partam victoriam, quotquot
capti ſunt, capite mox plectuntur, ac trunca ca-
dauera in Oceanum eijciuntur. Alijs donatur*

plerunq; vita. Contra huiuſmodi autẽ pericula vt ſint tutiores homines, ac hoſtiles aſſultus fortius propulſare valeant, iungunt ſe ſociæ aliquot naues, ictoq; fœdere religionẽ ineunt, ac mutuæ propugnationis ſacramento ſeſe obſtringunt, cõmunem ex æquo omnibus futuram fortunã: fallentibus fidem, & merces & vita deinde, ſi cõprehendãtur, eripitur. In huiuſmodi vnita claſſe vna nauis, quæ & fortitudine & magnitudine cæteris præſtat, armatis hominibus et tormentis accuratè inſtruitur: hanc tanquã ducem & propugnatricem reliquæ ordine ſequũtur: ac ne obſcuris noctibus, fallentibus tenebris, mari potiſsimũ à magnis æſtibus concitato, longius aberrent auulſæ, pyra in ſtrategidis puppi incẽditur, quæ & latè circùm prodat nocturnas inſidias, & iter monſtret ſocijs: atq; hanc præcipuam nauim vocant barbaro vocabulo Amiral, quã cataphractam ſiue prætoriã appellare licet purius loquentibus. Eiuſmodi claſſem cum fortè in Daciæ freto reperiſſemus, vbi, vt dixi, naues profitentur merces, cupiebamus enixè quidẽ & nos quoq; illi aggregare, ac, vt ſecurius iter in poſterum nobis ſterneretur, eundem tenere ponè curſum deſiderabamus. Verùm cùm poſtero die neſcio

ſcio quo pacto lentius naui noſtra ſecante fluctus, longius paulatim à tergo relinqueremur, inuiti ſperato excidimus præſidio. Sic igitur deinde deſtitutos omnes terrebant auræ, omnes in cōſpectu naues animos noſtros percellebāt metu, opinantium, vt fit, eas hoſtiles atq; piraticas eſſe. Illam verò in ſummis maris periculis admirari ſolebam in nautis induſtriam, quòd vtcunque ſæuiret tempeſtas, cōmodè tamen flectendis intorquendisq́; velis, quæ quaterna in noſtra naui erant, ſolicitè cauebant, ne violentius retrò, vnde veneramus, repelleremur: néue ſcilicet, quantum itineris progreßi iam lucrifeceramus, tantum eadem remetiendo veſtigia rurſus perderemus. Proinde nunc huc nunc illuc conuerſis velis, obliquè in latera velut expatiantes, nauim à ventorum turbinibus ſic impelli patiebantur. Eam autem nauigij inflexionem moderationemq́;, vocant barbarè, lauieren vnd beiligen. At ego interim incōmodè nunc aſpergebar ſalſis fluctibus, impetu ſummā nauim ſuperantib. nunc ægrè in tam rapida nauis cōmotione conquieſcere, aut ad tabulam accubare poteram. Illud autem inexperto nunquam credi potuiſſet, quòd eodem tempore, ſed diuerſa velorum mo-

deratione, naues contrarium tenentes curſum,
vnius venti impulſu, verùm alteræ tardius ob
incōmodam auræ obliquitatem, alteræ verò ple
nis velis incitatius eant. Eſt enim ea induſtria
& ingenium eorum qui nauiculariam faciunt,
vt nullam quantumuis exiguam promouendi
nauigij occaſionem ſibi excidere patiantur oſci
tantibus: adeò ingenioſos atque ſolertes reddit
mortales dulcis lucri cupiditas, ac vitandi peri-
culi gnara quædam atq; ſedula ſagacitas. Sic igi-
tur cùm inter vtranq; fortunā vtcunq; diu elu-
ctaremur, ſiniſtra nobis præterlegenda erat Fli-
landia. Hîc nobis eminus viſæ ſunt prope littus
duæ naues. Nos primū nihil morari: ſed cùm ſub
latis anchoris inde ſoluere, ac quæ minor erat re-
cto nos & concitato curſu inſequi cœpiſſet, pe-
nè lentius ſubremigante maiori naui, variæ no-
ſtrorum hominū opiniones oriebantur: nam ſi-
gna nōdum probè cuiquam diſcerni quiuerant.
Porrò qui cordatior erat, magiſq́; nauticarū re-
rum, & naturæ eorum locorū gnarus, iuſsit me
lius ſperare nos: inſuetum enim eſſe, vt cuiquā
Scoti inſidiæ in iſtis quidem cōfinijs eſſent timen
dæ. Variè igitur fluctuātibus animis, vt fit (nam
noſtra nauis nō erat ſatis idonea ad ſuſtinendam
nauma-

naumachiam) vt propius in conſpectũ noſtrũ venit, cognita eſt piratica eſſe quidem nauis, ſed præfixa aquila Selandica. Tum depoſito rurſus metu, demirari nos eius nauis expeditam celeritatem (nam inferiora eius extrinſecus erant vncta ſeuo) transfoſſa vela, fatiſcentes ex crebris tormentorũ ictibus aſſerum rimas, ordine vtrinque conſtitutam ingentem æneorum tuborum vim, captiuos tranſtris & interſcalmijs catenis adſtrictos, victorem trucem & minacem. Porrò cùm cominus irent naues, ſalutant ſe mutuò nautæ. Tum victor pirata, ſtrategus nauis, totã rem nobis ordine exponere: Cepiſſe ſe iure bellico, poſt acrem quidem conflictum, ac cominus etiam conſertas manus, ad Noruegiæ promontoria nauim Dantiſcanam frumentariã, quòd hoſtibus Imperatoris, contra ipſius edictum, in Scotiam merces importatura, ac ibi expoſito eo onere, ſubſidia vitæ illis hominib. eſſet ſuppeditatura. Nunc igitur ſe illam ducere captiuam in Selandiam, vt potitã inter ſe partirentur prædam: vitam autem ſe donaturum captis, quòd eſſent Pruteni. Moxq́; denuò à nobis auulſa victrix myoparo ὁ πολιταγωγὸς, laxatis velis mira pernicitate procurrere, deinde retorto nauigio ad ca-

ptiuam nauim excurrere, ferociter inſultare captis, ac ludos facere infelices: quorum triſti ſorte motus ego, nō poteram non grauiſsimè indoleſcere. Erat enim ſpectaculum valde miſerabile, tantillam nauim, tam ingentem expugnare potuiſſe, ac iam tanquā in triumpho captiuā illam ducere. Si magnitudinē enim inſpectaſſes nauigiorum, faſſurus fueras ab accipitre ſtruthiocamelum fuiſſe captū. Sed quid nō patret armorū ſæua vis, ac hominū iſtorum temerarij potiundæ prædæ auſus, atq; vorax rapiendi cupiditas? Sed perſequor inſtitutum. Poſtridie longè à ſiniſtra, Phryſiæ obſcura littora, à dextra verò ſenſim ſeſe aperiebant Hollandiæ eminentes in maris crepidine aggeſti arenarū tumuli: quò vbi ægrè tandem allapſi, ac penitius admiſsi ſumus, oras legimus vtrinq;, quæ à diuite ac beato ruſtico inhabitantur. Ac Phryſia, vt eſt ingeniorū felicium alumna, ita equorū cæterorūq; armentorū perfœcunda generatrix, ſolo læto gramine mirificè luxuriante. Quin & Hollandia pabuli eſt feraciſsima. Verumenimuero vt nihil eſt vſpiam ab omni parte beatum, ſunt iſtæ ceu peninſulæ ita longè in Oceanum promiſſæ, exundantis maris alluuionibus, atq; non rarò terræmotibus obno-

xiæ. Neq; autem multis diebus frui adhuc nobis licebat optata tellure, portuq́; ſperato. Nam in eo receſſu, qui ſe longiſsimè intra terras inſinuat, multæ rurſus difficultates nobis offerebantur: ut rectè dixerit M. Cicero, Negocium magnũ eſſe nauigare Oceanum: hinc enim cæca in vndis ſaxa obſtrepebant, hinc vadoſa aliàs loca negociũ faceſſebant. Cùm autem vel obuius Euripus, vel obſtrepera aduerſantis venti vis annitentibus acrius obluctaretur, demiſsis ſubinde anchoris tandiu interquieſcimus, donec vel ſecundam auram, vel refluentis rurſus à tergo aquæ ſubſidium nacti eſſemus. In eo autem freto, quod ita ſe identidem anguſtat, vt oræ vtrobiq; tantum nõ coituræ viderentur, etſi vaſcula, ſiue fluitantia in ſummis aquis fundo catenis alligata ſubera monerent quà eſſet velificandum, tamen ex more conducendus magno erat Pilotus quiſpiam (quem ego Pilatũ vocare ſolebam) qui gnarus eorum locorum ad gubernacula interim excubaret: ſic enim ferè vocant aſcititios naucleros. Tum ſilentio religioſe indicto, ſcrutari vadorũ profunditatem ac breuia, immiſſo tereti plumbo metiri ſatagebant. Ibi vidiſſes mutuos hominũ niſus, anhelos concurſus, ac crebras acclamatio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

nes audiſſes. Orta autem tempeſtate, orationi tumultuariæ miſcebant horrendas peierationes, Germanorũ militum impia & blaſphema conſuetudine, quæ ita continuata paulatim in naturam abit. Cæterũ, vt dictum eſt, magna vtrinq; ſoli vbertas, crebri pagi, ac frequentes ciuitates apparent, quarũ aliæ aliјs erant illuſtriores. Porrò penitius ſubeuntibus aperiebat ſe rurſum ſinus, cedenteq́; hinc atq; hinc littore, pluſculum iam ſpaciј nauigiјs conceditur. Influxu autem Rheni aliorumq́; amnium, maris ſalſugo paulatim miteſcit, ac color aquæ cœruleus, aliarũ rerum mixtura euaneſcit turbaturq́;. Cæterũ cùm totus ferè ille ſinus interior ſit vadoſus, nec iuſtæ altitudinis nauigiјs onerariјs ferendis, inuenimus numeroſam magnarum nauium multitudinem eò confluxiſſe, ac dimidiata onera in ſcaphas exponere, vt ſic alleuatis patêret deinceps penitior ad vrbem acceſſus. Quin eodem loci videre licuit trecentas non minus naues obuias, quæ velut inſtructa acie, longoq́; agmine ad halecis capturam exibant, quæ eſt intra Angliam & Scotiam, tanquã iuxta prouerbiũ, à tranſenna cibum petituræ. Habebant denæ naues ſemper vnam armatã, quam ſequerentur, ac à qua, ſi vſus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

ſi vſus veniret, propugnarentur: vulgò Hering buſſen appellant accolæ. Cùm enim cum hoſte nauali prælio eſt decertandum, tum naues prætoriæ ſe coniungunt, tanquam ſuccedaneæ alieni periculi, efficiũtq́; procinctam atq; cataphractam claſſem. Iamq́; inſtructo militari ordine, expeditisq́; armis atq; tormentis, hoſtiles inſidias à ſocijs nauibus arcent, ac incitatis nauigijs pugnam fortiter ineunt, æreasq́; pilas gnauiter excutiunt. Deniq; pro ſe quiſq; ſatagit vel cautè excipiendis vel inferendis plagis. Habent autẽ armatæ naues etiam roſtra ærata, ad concurrendũ arietandumq́; cum hoſtibus. Nauarchus verò dux eſt totius procinctæ claſsis, eoq́; eius imperio vel capitis periculo eſt ab omnibus obtemperandum. His itaque nauibus à tergo relictis, ac è cõſpectu paulatim noſtro euaneſcentibus, quod nunc magna maris tranquillitas, nunc rurſus cõmotior vnda eſſet, biduum ibi conſumimus: atq; hîc vidiſſes vagas atq; circumerrantes, aduerſis ſæuientibus ventis, aliquot centenas naues, quæ ita erraticæ nauiculabantur, quemadmodũ grex ouium balantium diſcurſat, ſi turbante lupo, amiſſoq́; paſtore, à cupitis caulis excluſus longè arceatur, præcepsq́; circumagatur. Ac ingens

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

periculum erat, ne nocturnis tenebris inhorre-
ſcentibus, aliæ naues alias impetu ex inopinato
allidérent: quod ſanè noſtræ naui penè eueniſſet,
cùm fortè in puppi ſomno iacerem ſopitus. Por-
rò adſpirante paulò cōmodiori aura, ſuperatisq́;
multis periculis, etſi ſinus nunc in arctum agere
tur, nunc ſe fuſius laxaret, inq́; varios obliquare
tur flexus, exiguo tamen ore & fronte anguſta
ad dextram ſubeuntes, portui tandem appropin
quare incipimus. Tum verò putaſſes te in den-
ſam, ſed interlucatā ſyluā oculos defigere tuos,
obſcurantibus tot nauium malis velisq́; tam illu
ſtrem aliàs vrbem. Nam ſexcentas amplius va-
ſtas naues (vt minores interim omittam, quarū
infinita penè multitudo in vrbis deriuatis alueis
conſpiciebatur) ad portum appulſas inuenimus
ex cunctis penè orbis terrarum regionibus: mi-
rabile, per Neptunum, viſu. Atqui noſtra nauis,
obſtrepente æſtu Euripi, remulco laborioſe in
nauſtathmon attrahenda erat. Tum verò Chri-
ſto gratias agebam, cuius propitio numine ſerua
to mihi, ac per tot rerum diſcrimina, per frequen
tia vada & breuia, per alternos pelagi affluen-
tis refluentisq́; motus, per Scylleam rabiem atq;
infeſtas Syrtes, pernauigata vix Malea, ex tot ſæ

uiſſimis

uiſsimis tempeſtatibus incolumi euadere licuiſſet: quod ipſum adeò magis mirum videri debet ei, qui victus noſtri interea rationem conſideraret. Nam delitiæ noſtræ quotidianæ ſalpa erant, vt nō ſatis præmollita & tuſa, ita ex ea aqua cocta, quæ nihil à tetro nauteæ differebat odore. Panis erat dipyros (marcellino nimirum buccellatum) tanti rigoris, vt ſecuris ictu contuſus in centum diſsiliret micas. Caro rancida, ac vermibus ſcatens. Ceruiſia aliàs acida, aliàs putidum ex arenga dolium olens. Vt verbo dicam, nihil apponebatur, quod non paulò delicatiori nauſeam párere, mouereq́; vomitū potuiſſet. Atqui magno mihi hæ lautitiæ cōſtitere, maioris tamē conſtituræ, ſi inde vel ſtomachum cruditate languentem, vel febrim quartanam nactus eſſem. Cæterùm cùm Amſtelrodami aliquot dies cōmorarer, velut à marinis moleſtijs pauliſper interquieſcens, ſummopere mihi iſtius gentis exquiſita quædam illa mūdicies arridebat: ſermonis autem genus adeò tumultuariū, præceps atq; mutilum mihi homini extraneo præſertim videbatur, vt nutibus verius, quid velint, quàm ſignificantibus verbis, oſtendant. Tanta autem hominum frequentia in ea vrbe viſa eſt, quanta an

tea nunquam: dicas ſic tota vel apum examina, vel formicarum agmina latè circùm in viride pratum effundi. Sed finem imponã ſcripto. Conducta deinde ſcapha Traiectũ contendi in foſſa. Inde intermedium Rheni alueũ petij. Porrò huic deſcriptioni iunxiſſem & Rhenanam nauigationem, niſi ea rerum cõmemoratio plus moleſtiæ, quàm voluptatis mihi atq; alijs viſa eſſet allatura: quàm enim laborioſum & tædioſum, quanto item tempore, quantiſq; impendijs opus ſit, vt aduerſum Rhenum pernauiges cum ſupellectile aliqua, expertus ego ſum cum magno rerum mearum damno.

NAVIGATIONIS MARINAE FINIS.

Lolo 24397

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 66 [32,-5 8°]